

работу в парах. Можно разрезать текст анекдота на отдельные части и попросить студентов составить его в необходимой последовательности.

Для развития навыков письменной речи можно предложить следующие задания: написать текст анекдота на доске, заполнить пропуски (вставить подходящие по смыслу модальные глаголы, предлоги, артикли, окончания и т. д.), разработать сценарий и организовать ролевую игру.

Для формирования навыков аудирования можно просто-напросто рассказать понравившийся анекдот, поскольку он хорошо вписывается в ситуацию общения, можно подготовить аудиозапись анекдота и прослушать на занятии, предварительно поставив перед студентами определенные задачи.

Для развития навыков говорения их можно преобразовать в обычные рассказы, стихи и т. д., организовать конкурс на лучшего рассказчика анекдотов, ибо восприятие анекдота, как известно, на 80 % зависит от искусства рассказчика. Анекдоты в форме диалога можно инсценировать. Можно подготовить рисунки, коллажи. Как известно, игровые элементы способствуют лучше усвоению материала.

Кроме того, анекдот является одним из поводов для улыбки и смеха, что само по себе уже имеет много положительных моментов. Юмор и смех на занятиях по иностранному языку повышают учебную мотивацию, способствуют творчеству и активности студентов, служат созданию непринужденной атмосферы общения на занятии, стимулируют и доставляют эмоциональное удовольствие, а, как известно, положительные эмоции в значительной мере благоприятно воздействуют на процесс восприятия и усвоения материала. При этом при выборе анекдотов, которые можно было бы использовать на занятиях, требуется некоторая осторожность. Не все шутки и анекдоты уместны для использования в учебном процессе, так как они иногда содержат темы и категории, которые мы вообще не имеем права обсуждать на занятиях. Прежде всего, это касается пошлых анекдотов, которыми изобилует интернет, анекдотов о всевозможных сексуальных извращениях, анекдотов, унижающих людей другой национальности, традиций и религиозных убеждений, анекдотов о физических недостатках и болезнях людей и т. д. Кроме того, неправильным будет использовать в учебном процессе анекдоты из определенной профессиональной сферы и непонятные без определенных профессиональных знаний остальным людям. Избегать следует также анекдотов о выдающихся людях, как нашей страны, так и других стран.

КУЛЬТУРАЛАГІЧНЫЯ ЛАКУНЫ Ў МІЖКУЛЬТУРНАЙ КАМУНІКАЦЫІ

Савіцкая І. І., Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

Эквівалентнасць слоў, паняццяў, рэалій — з’ява ўмоўная, паколькі поўная эквівалентнасць можа існаваць толькі на ўзроўні рэальнага свету. Паняцці ж пра адны і тыя ж (эквівалентныя) прадметы і з’явы рэчаіснасці ў розных мовах адрозныя, таму што будуюцца на розных уяўленнях у нацыянальна адрозных свядомасцях. Універсальнае і спецыфічнае ў мове выяўляюць лінгвістычныя і культуралагічныя лакуны. **Лінгвістычныя лакуны** з’яўляюцца фактарамі мовы, а **культуралагічныя** — фактарамі як мовы, так і цывілізацыі. Лінгвістычныя лакуны ў міжкультурнай камунікацыі уяўляюць меншую цяжкасць, чым культуралагічныя: лінгвістычныя лакуны характарызуюцца адсутнасцю эквівалентаў у адной мове або семантычнай неадпаведнасцю (аднаму нямецкаму слову *das Schneegestöber* адпавядаюць беларускія *завіруха, буран, завея*), а культуралагічныя лакуны характарызуюць этнакультурныя асаблівасці мовы і адрозную экстралінгвістычную рэчаіснасць. Напрыклад, да культуралагічных лакун можна аднесці:

— безэквівалентныя словы, этнаграфічнай прыметай якіх рэалій з’яўляецца адсутнасць рэчы або з’явы ў побыце аднаго народа і наяўнасць іх у другога;

— геаграфічныя рэаліі: назвы краін, тэрытарыяльных частак, гарадоў;

— антрапонімы — імёны славетых людзей;

— рэаліі культуры: літаратурныя рухі, музычныя напрамкі, рэаліі адукацыі і рэлігіі і інш.

У прыватнасці, культуралагічнымі лакунамі з’яўляюцца:

1. Экзатычная лексіка. Экзатычным называюцца такія моўныя адзінкі, якія адлюстроўваюць культурна-бытавыя рэаліі пэўнага народа, цалкам адсутныя ў культуры іншых народаў. У першую чаргу да іх адносяцца тапонімы і антрапонімы, назвы нацыянальных грашовых адзінак, прадметаў адзення, страў, прадметаў бытавога ўжытку. Параўнаем, напрыклад: **бел.** *Калі ўлез ў дугу, не кажы: не маду; Каб панам панаваць, трэба мужыкоў муштравачь; Голад не дзядзіна, з’ясі і крадзена; Чым за морам віно піць, лети з Нёмана вадзіцу; рус.* *Ехать в Тулу со своим самоваром; Бить баклуши, топить лясы; При царе Горохе; Конеика рубль бережет; англ.* *To carry coals to Newcastle* (цягаць вугаль у Ньюкасл); *In for a penny, in for a pound* (як ўзяўся за пені, ідзі і за фунт); *When Queen Anne was alive* (Пры каралеве Анне); **ням.** *Ausgehen wie das Hornberger Schliessen* («заканчваюцца як хорнбергскае стрэльбішча»; у аснове ўнутранай формы ляжыць легенда пра беспаспяховаю спробу наладзіць салют у гонар прыбыцця курфюрста ў Хорнберг); *Tante-Emma-Laden* («крама цёткі Эмы» — невялікая крама); *Wer den Pfennig nicht ehrt, ist des Talers nicht wert* (нем.) (Калі не цаніць пфеніг, трады і талера не ацэніш).

2. Фонавая лексіка. Гэта моўныя адзінкі, якія называюць фармальна агульныя, але семантычна неадэкватныя для некалькіх моў паняцці. Прычынай сэнсавай нятоеснасці выступаюць адрозненні будовы, арганізацыі і выкарыстання адпаведных дэнагатаў ў жыццядзейнасці розных народаў. Так, напрыклад, значнае месца ў жыцці кожнага англічаніна займае спорт. Менавіта англійская мова з'яўляецца крыніцай ўтварэння шэрагу спартыўных тэрмінаў, у тым ліку і агульнага родавага паняцця спорт. Гэта нацыянальная асаблівасць знайшла сваё ўвасабленне і ў народнай афарыстыцы: *When the sport is the merriest it is the time to give up* (Кідаць займацца спортам трэба, пакуль ён яшчэ ў радасць); *Lookers-on see most of the game* (Гледачы бачаць большую частку гульні, што эквівалентна беларускай ідыёме збоку бачна лепш) і г. д. Практычна неўласцівыя як форма правядзення часу беларускаму сяляніну, спорт, натуральна, не становіцца крыніцай вобразаў і ў прыказках нашага народа. Вызначальнае ж месца ў афарыстыцы беларусаў займае працоўная тэматыка. Пры гэтым ў адзін асацыятыўны рад аб'ядноўваюцца паняцці **праца — хлеб — жыццё**. Параўнаем, напрыклад, **англ. The race is by running** (Крос выйграе той, хто бязжыць) і **бел. Хочаш есці калачы, дык не сядзі на пачы**; **англ. Life is not all beer and skeetles** (Жыццё не толькі піва і кеглі) і **бел. Жыццё пражыць — не поле перайсці**; **англ. Put your trust in God but keep your powder** (У Бога вер, а порах трымай сухім) і **бел. Богу багаваць, а нам працаваць**; **англ. He that will thrive, Must rise at five** (Хто хоча поспеху, павінен устаць у пяць) і **бел. Хто рана ўстае, у таго хлеба стае**.

3. Канататыўная лексіка. З'яўляючыся тоеснай ў прадметна-намінатыўным плане, сэнсава эквівалентныя лексемы могуць уключацца ў кожнай асобнай мове ў розныя асацыятыўныя рады і суправаджацца неаднолькавай, часам супрацьлеглай ацэнкай. Яскравай ілюстрацыяй такога разыходжання з'яўляецца англамоўная прыказка *A rolling stones gathers no moss* (Камень, які коціцца, не абрастае імхом). Яе англійская і шатландская версіі маюць супрацьлеглы значэнні, у залежнасці ад рознага тлумачэння слоў *rolling* і *moss*. Так, у англійскай версіі гэта выслоўе тлумачыцца як «нявязаны чалавек (вандрунік, бадззяга) не збірае багачы» і мае адмоўную канататыю. У свядомасці шатландаў яно набывае адваротную пазытыўную ацэнку і асэнсоўваецца як «чалавек са свежым розумам і духам, знаходзячыся ў пастаянным актыўным пошуку, не зарастае духоўным імхом (лянтай, абыякавасцю і г. д.)».

Такім чынам, кожная лінгвакультурная супольнасць выбірае для перадачы аднаго і таго ж або блізкага сэнсу ўласныя, нацыянальныя сістэмы вобразаў, якія эксплікуюць (выражаюць) нацыянальна-культурны каларыт. Менавіта гэты каларыт прадвызначае выбар моўных сродкаў, пакладзеных ў аснову пэўнага мастацкага вобраза парэміі, і абумоўлівае спосабы і шляхі інтэрпрэтацыі ўжытых вобразаў.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ КОНФЛИКТ КАК ВИД ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СУБЪЕКТОВ, ВОВЛЕЧЕННЫХ В МЕЖДУНАРОДНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Туркина О. А., Белорусский государственный университет

Обучение будущих специалистов в области международных отношений подразумевает формирование профессиональной компетенции в вопросах, связанных с теоретическим осмыслением понятия конфликта и применения полученных знаний в профессиональной деятельности. В нынешних условиях нарастающей напряженности между некоторыми государствами, данная проблема приобретает огромное значение. Политический конфликт — это такой тип взаимодействия, непременным условием которого являются представления субъектов о самих себе (своих мотивах, целях, ценностях и т. .), социальной среде, в которой происходит конфликт. Именно вышеперечисленные компоненты формируют в сознании субъектов конфликта определенные образы, которые могут быть отличны от объективной реальности и которые непосредственно определяют поведение участников в условиях конфликта. Самым важным в данной трактовке политического конфликта является не перечень ресурсов (материальных и духовных), из-за которых происходит столкновение субъектов политики, не они сами, представляющие, как правило, социально-экономические группы, а их представления о самих себе и друг друге, об условиях, в которых разворачивается конфликт.

Одним из наиболее удачных определений политического конфликта является определение, которое дает «Политологический словарь»: «Политический конфликт — это столкновение субъектов политики в их взаимном стремлении реализовать свои интересы и цели, связанные, прежде всего с достижением власти или ее перераспределением, а также с изменением их политического статуса в обществе». Здесь, по мнению Глуховой, источником конфликта являются социально-экономические противоречия, которые обостряются в противоречиях присущи любому обществу.

Типология политических конфликтов. Любой тип конфликта, включая его генезис, формы вызревания или разветвления определен внешней средой, т. е. тем или иным типом общества, разные типы общества генерируют разные типы конфликтов.

Выделение идеально-типических моделей общественных явлений, впервые использованных М. Вебером для анализа значимых общественных феноменов, и сейчас служат научным инструментом макросоциологического анализа.